

VdVp
Vredeman 2021
de Vriesprijs
voor vormgeving

JURYVERSLAG
GENOMINEERDEN
EN WINNAAR

INHOUDSOPGAVE

Vredeman de Vriesprijs voor Vormgeving	3
De jury	4
De beoordelingscriteria	6
Het juryproces	6
De algemene beschouwing	7
De nominaties	8
De eervolle vermelding	20
De winnaar	20
Aanbeveling van de jury	21

De Vredeman de Vriesprijs voor Vormgeving is een door de Provincie Fryslân ingestelde prijs die eens in de twee jaar wordt uitgereikt. In 2021 gebeurt dat voor de elfde keer. Met deze prijs wil de Provincie Fryslân een impuls geven aan de vormgeving in Fryslân en de belangstelling daarvoor vergroten. De prijs staat open voor alle disciplines, waaronder grafisch ontwerp, product-ontwerp en ruimtelijke vormgeving. De samenwerking tussen opdrachtgever en ontwerper neemt een belangrijke plaats in. Daarnaast is de maatschappelijke relevantie van design van betekenis. Soms is een ontwerper zijn eigen opdrachtgever. Ook dit werk, gemaakt op eigen initiatief, mag worden ingezonden.

Een voorwaarde voor deelname aan Vredeman de Vriesprijs voor Vormgeving is verder dat vormgever en/of opdrachtgever in Fryslân gevestigd moet zijn.

HANS VREDEMAN DE VRIES

De Provincie Fryslân verwijst in de naamgeving van haar prijzen veelal naar historische personen die binnen het betreffende domein van grote betekenis zijn geweest. Zo ook in dit geval. Hans Vredeman de Vries, in 1572 in Leeuwarden geboren, was architect, planoloog, tekenaar, kunstenaar en kunsttheoreticus. Hij publiceerde over perspectief, architectuur en ornamentiek. En hij staat bekend als grondlegger van de Antwerpse Renaissancestijl, waarmee hij onder meer van invloed was op de West-Europese architectuur. Vredeman de Vries is de veelzijdige schutspatroon van Friese 'creatieven'.

De organisatie van de Vredeman de Vriesprijs voor Vormgeving 2021 was in handen van Stichting Keunstwurk: dé kennis- en adviesorganisatie voor cultuureducatie, amateurkunst en professionele kunst in de provincie Fryslân.

Op voordracht van Keunstwurk benoemde de Provincie Fryslân een jury, waarbij op basis van de individuele expertise de verschillende disciplines van vormgeving waren vertegenwoordigd.

De jury van 2021 bestond uit:

Ann Maes – design consultant, curator – voorzitter

Ann Maes begon in 1978 als freelance ontwerper en kreeg meteen een onderscheiding voor haar eerste ontwerpen.

In 1980 richtte ze het bedrijf Ann Maes Design op, bureau voor ontwerp, ontwikkeling en promotie. Daarnaast werkte ze als correspondentie in architectuur en vormgeving voor de vakbladen *Abitare*, *Interni* en *Villas*. Vanaf 1986 ontwikkelde ze zich als creative art director en design manager voor de industrie. Om de visie en producten van haar klanten te promoten, begon ze in 1995 met het organiseren van workshops, lezingen, reizen en evenementen voor uitmuntende architecten en interieurontwerpers in de Benelux. Dit initiatief groeide uit tot een jaarlijks b2b-event.

Ann Maes staat bekend als een functionalist en een zeer creatieve ‘out of the box’-denker en helpt haar klanten bij het managen van hun bedrijf op een innovatieve en duurzame manier. Zij is altijd gefocust op inhoud en relevantie in architectuur en design en biedt een hoogwaardig platform voor creatievelingen in de industrie.

Lucas Verweij – directeur / recensent / kunsthistoricus

Na de eeuwwisseling maakte hij deel uit van het design-sectorinstituut ‘Premsela’. Daarna werd Verweij directeur van de Academie van Bouwkunst in Rotterdam, een Masteropleiding voor Architecten. Hij was voorzitter van commissie Vormgeving van het Stimuleringsfonds creatieve industrie, en modereerde veel gesprekken over kunst, architectuur en ontwerpen. Momenteel is Verweij hoofd van de docentenopleiding Kunst en Vormgeving van Artez.

Dries van Wagenberg – curator / product ontwerper

Dries van Wagenberg heeft een brede achtergrond in ontwerp. Opgeleid aan Design Academy in Eindhoven, zet hij nu zijn ervaring als product ontwerper en programma manager van

Dutch Design Week in om het What if Lab vorm te geven. Daar brengt hij opdrachtgevers en ontwerpers samen om te werken aan nieuwe antwoorden op complexe maatschappelijke vraagstukken.

Roelof Koster – grafisch ontwerper / adviseur

Als grafisch ontwerper – Akademie voor beeldende kunsten Arnhem 1984 – is Roelof Koster gespecialiseerd in educatief materiaal en leermethoden voor onder andere Wolters-Noordhoff en het Cito. Hij was hoofd vormgeving bij de Open Universiteit in Heerlen en enkele jaren docent typografie en grafisch ontwerpen bij Academie Minerva in Groningen. Twintig jaar heeft hij zich ingezet voor het vormgevingsklimaat als adviseur Vormgeving bij Keunstwurk. Roelof Koster bekleedde verschillende bestuursfuncties: voorzitter BNO kring Noord; Nationaal Vlechtmuseum Noordwolde; Stream kunstprogramma Friese Wouden en is nog steeds actief voor stichting TIJD voor de nalatenschap van Louis Le Roy en de Ekokathedraal.

Eileen Blackmore – concept developer

Eileen initieert, en neemt deel aan, projecten waarin productontwerpers worden uitgedaagd om hun vindingrijkheid in te zetten voor maatschappelijke vraagstukken in samenwerking met andere partijen in de keten. Uit deze – vaak niet voor de hand liggende – samenwerkingen ontstaan uiteenlopende concepten voor toepassingen die bijdragen aan een duurzame toekomst.

Eileen Blackmore heeft in 1996 House of Design opgericht en is sinds 2015 artistiek leider bij It Erfskip. In het pas gestarte project Wad van waarde wordt in Noord-Nederland een circulaire maakindustrie opgezet waarin boeren, studenten, ondernemers, ontwerpers, bewoners en overheid worden verbonden om vlas (linnen) in de regio te ontwikkelen om (plasticvrije) textielen te ontwikkelen als alternatief voor de plastic soep.

DE BEOORDELINGS CRITERIA

HET JURYPROCES

HET JURYRAPPORT

Namens de organisatie waren bij de jurybijeenkomst op 9 september 2021 aanwezig:

- Tjitske Posthumus-Kingma (Provincie Fryslân);
- Judith Baarsma en Monique Jansma (Stichting Keunstwurk).

De inzendingen worden beoordeeld op artistieke kwaliteit, haalbaarheid, maatschappelijke en economische relevantie, waarbij de volgende criteria worden meegenomen: originaliteit van het idee of het concept, kwaliteit en bruikbaarheid van het ontwerp of product, duurzaamheid (van concept tot materiaalgebruik in de uitwerking), en de samenhang tussen deze eigenschappen. Daarbij kijkt de jury niet alleen naar het eindresultaat, maar ook naar het ontwerpproces, en de onderlinge samenwerking tussen opdrachtgever en ontwerper.

Voor deelname aan de Vredeman de Vriesprijs voor vormgeving hebben 24 ontwerpers en opdrachtgevers hun documentatie met afbeeldingen en een aanvullende toelichting ingezonden. De juryleden hebben deze inschrijvingen eerst individueel beoordeeld. In een eerste gezamenlijke online overleg is door de jury een longlist van 12 inzendingen samengesteld. De inzenders op deze longlist kregen een uitnodiging om hun werk te tonen in een voor de jurering samengestelde expositie. Op basis daarvan heeft de jury tijdens de tweede bijeenkomst gezamenlijk zes genomineerden gekozen. Daarop volgend heeft de jury tijdens dit overleg unaniem de winnaar en een eervolle vermelding gekozen.

In dit juryrapport vormt het bovengenoemde juryproces de volgorde van de nu volgende opsomming van genomineerden; de eervolle vermelding en winnaar.

De verslaglegging van iedere bijeenkomst diende als basis voor de geformuleerde beoordeling van de genomineerden. Ieder jurylid heeft de mogelijkheid gehad om de teksten te lezen en bij te stellen. De beoordeling geeft de gezamenlijke visie van de jurycommissie weer.

DE ALGEMENE BESCHOUWING

De jury was positief over de diversiteit van de inzendingen. Opvallend was wel het relatief lage aantal productontwerpen ten opzichte van ruimtelijke en grafische ontwerpen. Uit de inzendingen sprak voldoende vakmanschap. Ook de manier van presenteren van de inzendingen had een goed niveau. Wel kan worden opgemerkt dat er met name aan de omschrijving van de verantwoording van het project op gebied van duurzaamheid en circulariteit het een en ander kan worden verbeterd. Het aantal van 24 inzendingen was aanzienlijk lager dan gemiddeld. Niet duidelijk is wat daaraan ten grondslag ligt. Heeft de coronapandemie tot minder opdrachten en projecten geleid?

Waren de aangescherpte criteria voor deze editie van de vormgevingsprijs misschien drempelverhogend? Is ondanks de intensieve communicatie de doelgroep niet bereikt? Of is de belangstelling voor deelname aan de prijs in zijn huidige vorm afgenomen?

DE NOMINATIES

De jury heeft op basis van de criteria uiteindelijk zes ontwerpen genomineerd, die voldoende kwaliteit in zich hadden om in potentie kans te maken op de prijs. En – hoewel dat niet de opzet was – laat deze selectie van de genomineerden door zijn diversiteit een mooie dwarsdoorsnede zien van (de stand van) het ontwerpen in Fryslân anno 2021.

Tentoonstellingen paviljoen Obe

Ontwerpers: Ernst Bernson & Yvonne Willems (LOKAALWERK)

Opdrachtgever: Tresoar

OMSCHRIJVING

Een serie tentoonstellingen voor Tresoar in Obe, het paviljoen voor literatuur, kunst en taal gedurende anderhalf jaar. Concreet gaat het om de samenhangende vormgeving van de inrichting, grafische producten en ruimtelijke elementen voor drie opeenvolgende tentoonstellingen rond kunstenaars uit het Friese archief: Waling Dykstra, JanMurk de Vries en Zoltin Peeter. Opgave was het zichtbaar maken van de relatie tussen Friese taal en landschap in verhouding tot literatuur en kunst. Daarbij werd het publiek uitgenodigd zich te kunnen verdiepen en daarmee het begrip en respect te vergroten voor diversiteit in taal, cultuur en landschap. Ontwerpers kregen daarbij de ruimte om ook inbreng te hebben voor de randprogrammering voor ontmoetingen en events in relatie tot de actualiteit.

DE JURY

“Door de keuze om steeds uit te gaan van een nieuw letterontwerp, als basis voor de uitingen en als reflectie op het onderwerp en de betreffende kunstenaar, ontstond een sterk verbindende stijl en identiteit die werd doorgevoerd in alle aspecten. De professionaliteit en het raffinement van het vakmanschap blijft in de diversiteit van elementen sterk overeind. Het enthousiasme ‘spat er vanaf’ en dat is ook zeker de verdienste van de opdrachtgever die de ontwerpers de ruimte heeft gegeven om binnen de strikte kaders van de opdracht toch te kunnen uitpakken.”

Kennis- en ynformaasjesintrum Hegebeintum

Ontwerpers: Babke Dekker (Hofmeijer Dekker Ontwerpers), Johan van Gent (Stichting Erfgoed & Publiek) en Jos Blomsma (Terwisscha & Wagenaar | Vormburo)

Opdrachtgever: Stichting Terp Hegebeintum

OMSCHRIJVING

Een inrichtingsteam dat naast de twee ontwerpers ook bestond uit archeoloog Johan van Gent (Stichting Erfgoed & Publiek) heeft de inrichting verzorgd voor een laagdrempelige archeologische expositie in het nieuwe bezoekerscentrum van TWA Architecten. Het nieuwe kennis- en informatiecentrum op de hoogste terp van Fryslân maakt deel uit van elf Friese archeologische steunpunten. De opdracht was om de bijzondere geschiedenis van het gebied en het benutten van de kernkwaliteiten van het terpenland langs de Friese kust toegankelijk te maken voor een brede doelgroep.

DE JURY

“Dit project laat vooral zien dat goed teamwerk tot meerwaarde leidt. De overzichtelijkheid van de inrichting heeft tot resultaat dat de kern van het verhaal goed wordt neergezet. De keuzes in materiaal en kleurgebruik zorgen ervoor dat de aandacht in de expositie uitgaat naar de producten waar het om draait. Het aanbod is in balans, tot in detail consequent aan de uitgangspunten en het ontwerp gaat nergens over de top. Het vormt een geheel waardoor het publiek de ruimte krijgt zich te verdiepen en op een goede wijze kennis kan maken met het archeologische verhaal. De inrichting sluit naadloos aan op de architectuur van het nieuw gebouwde centrum.”

Servies voor eenhandige beperking

Ontwerper: Lies van Huet (Lies Keramiek)

Opdrachtgever: Johan Thijssen (Co-Act)

OMSCHRIJVING

Een bijzondere opdracht voor keramiste Lies van Huet om een servies te maken voor mensen met een eenhandige beperking. Het resultaat is een kombord, noppenbord en kom-noppenbord in een uitvoering die aansluit bij borden in een zelfde stijl. Aangepaste borden zijn wel verkrijgbaar, maar zijn doorgaans afwijkend in vorm en materiaal van het overige serviesgoed dat op tafel staat. Met deze functioneel ontworpen keramische borden is dat anders. Iedereen aan tafel heeft eenzelfde set serviesgoed, waarmee het servies verschillen wegneemt en inclusiviteit bevordert.

DE JURY

“Dit ontwerp maakt de gedekte tafel tot een geheel, waarbij iemand met een beperking geen uitzondering vormt. Een mooie proeve van de meerwaarde van vakmanschap en een bijzonder voorbeeld hoe ambachtelijke kwaliteit ingezet wordt in een sociaal vraagstuk. Juist het handgemaakte karakter vormt een welkom tegengeluid in de vaak functionele klinische wereld van medische hulpmiddelen. Dit onderzoek in keramiek nodigt uit tot een verdere verbreding van het assortiment voor een ruimere toepassing.”

Bûsdoek – een Fries biermerk

Ontwerper: Sjoerd Kooistra (Studio a heart that works)

Opdrachtgever: Bûsdoek, Fryske brouwerij

OMSCHRIJVING

De Friese identiteit vormt de basis van het ontwerp van Bûsdoek. Dat levert een huisstijl met een bijzonder imago op. Aan de basis van het ontwerp staat een karakteristieke, eigenzinnige en originele letter. De naam Bûsdoek refereert aan de eerste productie van het bier waarbij een zakdoek als zeef werd gebruikt. De Friese identiteit wordt versterkt door het gebruik van de Friese taal.

DE JURY

“Bier hoort helder te zijn en dat zijn deze ontwerpen ook. Naast Friese taal wordt ook klare taal geschonken. Binnen de krappe marges in de markt valt dit sympathieke ontwerpwerk wel op door de samenhang, consequentheid en het frisse kleurgebruik. Ook de zorgvuldige overwegingen om zo weinig mogelijk materiaalverlies te hebben bij de productie van de verpakking is bij dit ontwerp waardevol. Door volmondig te kiezen voor het gebruik van de Friese taal op etiketten, viltjes en verpakkingen wordt Bûsdoek een product dat op eigentijdse wijze vormgeeft aan een streekproduct.”

De Utrecht Leeuwarden

Ontwerper: Dennis de Vries (BW H ontwerpers)

Opdrachtgever: De Utrecht Leeuwarden

OMSCHRIJVING

Het in vergetelheid geraakte pand aan de Tweebaksmarkt in Art Nouveau-stijl dat aan het begin van de vorige eeuw werd gebouwd als bijkantoor voor levensverzekeringsmaatschappij 'Utrecht' is door een groep partijen weer nieuw leven ingeblazen. In 2017 was er vanuit het oogpunt van cultuurhistorie, kunst en architectuur een diepgewortelde belangstelling om het monument duurzaam en vakkundig te restaureren en te verbouwen. Om het historische gebouw open te stellen voor een breed publiek werden bij de renovatie klassieke elementen gecombineerd met moderne onderdelen. De grafische stijl voor o.a. de website, folders en boeken, sluit hierop aan met een speciaal hiervoor ontworpen eigen lettertype: 'De Utrecht Display'. De rol van de grafisch ontwerper stopt niet bij het grafische werk. Als sparringpartner wordt ook meegewerkt aan de programmering en invulling van interacties met kunstenaars, die reageren op het pand.

DE JURY

"De grafische stijl sluit naadloos aan op de zeggingskracht en waarde van het pand. Het verbindt de klassieke en moderne elementen met wat anderen hebben bijgedragen aan deze karakteristieke verbouwing en stijlvolle inrichting. Een voortreffelijke samenwerking van disciplines. Het is een samenhangend geheel geworden. Door niet te stoppen bij de eigen opgave van de grafische vormgeving, maar met betrokkenheid en passie tot in de programmering mee te denken heeft de synergie tussen opdrachtgever en ontwerper het eindresultaat naar een hoger plan weten te tillen."

Herbestemming transformatorhuisje Wirdum

Ontwerper: Ronald van der Zwaag (de stadsmeubelmaker)

Eigen initiatief, opdrachtgever niet van toepassing

OMSCHRIJVING

Een transformatorhuisje in Wirdum, dat op de nominatielijst stond voor sloop, omdat er geen nieuwe bestemming voor kon worden gevonden, vormt de basis voor een transformatie naar een herbestemming als trekkershut. De ontwerper – meubelmaker en restaurateur – trok zich het lot van het vervallen pandje aan en diende een plan in dat lokaal positief werd ontvangen. Het uiteindelijke ontwerp en de metamorfose is gebaseerd op het laten samengaan van de oorspronkelijke elementen, de karakteristieke sfeer, de unieke plek in het landschap en de functionele eisen om in een transformatorhuisje te kunnen verblijven. De feitelijke ruimte is beperkt, maar door slimme oplossingen, zoals het uitkragen van de ramen, een handige indeling en een verrolbare trap, is een unieke B&B gecreëerd.

DE JURY

“Door passie, integriteit en gedrevenheid in combinatie met vakkundigheid, vernuft en de focus op goede uitgangspunten heeft deze bijna onmogelijke opgave van herbestemming tot een voortreffelijk resultaat geleid. Het is haast toveren met ruimte, binnen en buiten, waarbij interieur en exterieur naadloos in elkaar overlopen. Het transformatorhuisje is een prachtig voorbeeld van hoe lokale initiatieven met inzet van ontwerpkracht ook erfgoed weer een relevante functie kunnen geven voor de toekomst.”

DE EERVOLLE VERMELDING

DE JURY

DE WINNAAR

DE JURY

Bij het wegen van de zes genomineerden sprongen er twee ontwerpogaven uit. Naast de winnaar leverde dat ook een eervolle vermelding op.

TRANSFORMATORHUISJE WIRDUM

Ronald van der Zwaag

“De persoonlijke passie van de ontwerper, in combinatie met zijn vakmanschap als meubelmaker, heeft tot een voorbeeldfunctie geleid. Hierbij was de ontwerper opdrachtgever en uitvoerder tegelijk. De gedrevenheid van de ontwerper om een vervallen gebouwtje niet te laten slopen, maar te herstellen en weer toekomstbestendig te maken is prijzenswaardig. Waarom weggooiën wat nog bruikbaar is? Hier is sprake van hergebruik in optima forma. Het project getuigt van grote klasse en het is een verdienste om met slimme oplossingen zowel de grote lijnen als de details met elkaar in balans te brengen.”

KENNIS- EN YNFORMAASJESINTRUM HEGEBEINTUM

Het inrichtingsteam Babke Dekker, Johan van Gent en Jos Blomsma

“De inzet van het inrichtingsteam heeft geleid tot een verrijking van het Friese verhaal over de terpen. Het laat ook zien dat integraal ontwerpen zich niet beperkt tot de ei-gen discipline, maar juist tot meerwaarde leidt wanneer men van begin tot eind als team samenwerkt. De gezamenlijke focus en het openstaan voor elkaars inbreng heeft hier een prachtig stuk ontwerpwerk opgeleverd! De inrichting is een toonbeeld van gepaste terughoudendheid waardoor meer ruimte en extra dimensies voor het publiek zijn ontstaan. Dit project is een aanwinst voor erfgoed behoud en voor inzicht zoekend toerisme in Fryslân.”

De genomineerden, de winnaar en de eervolle vermelding van dit jaar tonen aan dat 'het ontwerpen' steeds meer de kaders van de discipline overstijgt. Het betekent ook dat het vak van ontwerpen verschuift, verbreedt, verandert en evolueert met de tijd. Dat vergt een goede educatie en infrastructuur, het stimuleren van de beroepspraktijk, het creëren van netwerken en broedplaatsen. Je kunt zonder meer stellen dat het investeren in een platform en een goed klimaat voor ontwerpers zich zeker terugverdient. Goede ontwerpers dragen immers bij aan het oplossen – en via verbeelding en schoonheid onder de aandacht brengen – van relevante vraagstukken met een economisch of een maatschappelijk belang, aan het creatief benaderen van actuele opdrachten met vereisten als duurzaamheid, circulariteit en hergebruik, aan het constructief samenwerken aan gezamenlijke opgaven. Integere ontwerpers zijn dienstbaar, vakkundig en oplossingsgericht. Daarmee leveren ze een bijdrage aan de uitdagingen waar de samenleving voor staat. Samenwerken met opdrachtgevers en vakmensen uit andere disciplines, vraagt om kunnen luisteren en meedenken, van waarde toevoegen en reflecteren, van verbeelden en uitwerken van ideeën, die uit samenwerking met opdrachtgevers en vakmensen uit andere disciplines voortkomen.

Lof voor het al ruim twintig jaar in stand houden van deze provinciale vormgevingsprijs. Maar dat kan uiteindelijk niet zonder te sturen op ontwikkelingen, op actualisering en vernieuwing in het werkveld. Want zonder goed aanbod is er ook geen aanleiding meer voor een prijs! Het is aan te bevelen om regelmatig te inventariseren of de ontwerpsector nog genoeg ontwikkeling kent en als dat niet het geval is, actie(s) te ondernemen om het niveau van de discipline ontwerpen in Fryslân weer op peil te brengen. Dat geldt zeker als de Provincie het effect en de relevantie van deze prijs wil behouden.

AANBEVELING VAN DE JURY

Gezien vanuit het perspectief van de dringende opgaven van duurzaamheid, circulariteit, landschap, zorg, gezondheid & welzijn, kan de inbreng van meedenkende ontwerpers – die op dat vlak hun sporen hebben verdiend – zeer waardevol zijn voor inspiratie en het geven van impulsen.

De jury heeft daarom stilgestaan bij manieren en middelen, die een inspirerend en motiverend effect kunnen hebben op ontwerpers én de opdrachtgevers, want goede opdrachtgevers zijn van doorslaggevend belang om uitzonderlijke prestaties door ontwerpers te kunnen laten leveren.

Onder andere het organiseren van panelgesprekken met vakmensen uit de ontwerp sector – om ideeën uit te wisselen hoe het gewenste niveau van goede ontwerpen te stimuleren – is hieruit voortgevloeid. Daaraan gekoppeld kan ook besproken worden of de huidige vorm van de Vredeman de Vries Vormgevingsprijs nog wel aansluit bij de ontwikkelingen in de praktijk.

KEUNSTWURK

provinsje fryslân
provincie fryslân

VdVp
Vredeman 2021
de Vriesprijs
voor vormgeving